

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntö

VN/35660/2023

V N/35020/2023

VM lausuntopyyntö 7.5.2024

Asia: Hollolan kunnan oikaisuvaatimus valtiosuuspäätös koskien Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän palkkaharmonisaatiovarausta – lausunto Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lausunnosta

Hollolan kunta kiistää edelleen Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän tekemän palkkaharmonisaatiovarauksen, koskien Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätöstä 2022. Hollolan kunta katsoo, että tehty varaus on voimassa olevan lainsäädännön sekä yleisen oikeuskäytännön vastainen ja Hollolan kunnan oikeusturvaa loukkaava.

Palkkaharmonisaatiovaraus ei ole perustunut voimassa oleviin lakeihin, vaan lain sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön toimeenpanosta (616/2021), liikkeenluovutuslain, työsopimuslain ja viranhaltijoista annetun lain vastaisena. Palkkasaatavaa ei voida katsoa eräänntyneeksi eikä tältä osin ole perusteita kirjata sitä varauksiin. Myöskään oikeuden päätös (KKO 2024:9) ei tue palkkaharmonisaatiovarausta. Päätöksentekijänä on ollut hyvinvointialue, jolle päätöksestä on koitunut merkittävää etua. Asetuksella ei voida tehdä kuntien oikeusasemaan jälkikäteisesti velvoittavaa sääntelyä.

Hollolan kunta ei hyväksy palkkaharmonisointiin liittyvää kirjausta, koska hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätöstä tehtäessä sopimuksen kautta syntyneitä velvoitteita ei ole ollut, eikä kunta ole osallistunut sellaisen päätöksen tekemiseen, missä asiasta sovittaisiin muulla tavoin. Vuoden 2023 asetuksella ei voida säätää jälkikäteen kuntia velvoittavaa lainsäädäntöä oikeusperiaatteiden vastaisesti.

Varausta koskevan päätöksen tehneen Päijät-Hämeen hyvinvointialueen voidaan katsoa olleen esteellinen varauspäätöksen tekemiseen, koska kirjauksesta on ollut suoraan organisaatiolle odotettavissa merkittävää etua. Päätöksentekijän puolueettomuus on oikeuskäytännön ja oikeusturvan näkökulmasta keskeisimpiä oikeusperiaatteita, joita tullee noudattaa myös kuntiin vaikuttavissa päätöksissä.

Korkeimman oikeuden (KKO) päätöksessä 2024:9 on todettu Lapin sairaanhoitopiirin aloittaneen palkkaharmonisointiin tähtäävät konkreettiset toimenpiteet kesällä 2016 ja toteutuksen tapahtuneen 2019–2020. Oikeuskäytännöistä ei KKO:n mukaan löydy täsmällistä yleisesti hyväksyttävissä olevaa enimmäisaikaa, jonka kuluessa palkkaerojen harmonisointi tulisi toteuttaa. Palkkaharmonisaation loppuunsaattamista hyvinvointialueen toimesta puoltaa myös se seikka, että hyvinvointialueista valtaosa toteuttaa tämän toimenpiteen kokonaan hyvinvointialueen rahoituksella.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2017. Kunnille on yhtymän johdon osalta tuotu esille, että palkkaharmonisointi yhtymässä on käynnistetty vuoden 2019

alusta. Palkkaharmonisointiin on kunnille annetun tiedon mukaan käytetty miljoonia euroja. KKO:n päätöksen 2024:9 pohjalta on todettavissa, että oikeuskäytännöstä ei löydy täsmällistä yleisesti hyväksyttävissä olevaa enimmäisaikaa, jonka kuluessa palkkojen harmonisointi tulisi suorittaa. Kirjauksen tekohetkellä ei myöskään ole ollut asiaa koskevaa sopimusta tai oikeuden päätöstä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän palkkaharmonisaatiosta, varauksen perusteeksi. Hyvinvointialueen lausunto ei tuonut esille yhtään juridista perustetta, jonka mukaan he eivät olisi vastuussa syntyneistä harmonisointikustannuksista, saattikka miksi vastuuta tulisi laajentaa PHHYKYN jäsenkuntiin. Näin ollen taannehtivalle kertakorvauspäätösvaraukselle ei ole ollut oikeudellisia perusteita Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätöksen 2022 osalta.

Hollolan kunta ei ole ollut osallisena tämän asiakokonaisuuden valmistelussa tai päätöksenteossa. Hollolan kunnalla ei ole tiedossaan perustelaskelmia varauksen tai sopimuksen osalta. Päijät-Hämeen Hyvinvointialue ei ole toimittanut Hollolan kunnalle sopimusta, joka osoittaisi palkkaharmonisoinnin toteutuneet määrän.

Hollolan kunta ei ole tietoinen luonnoslaskelman oikeellisuudesta tai em. ilmaistujen kuntakohtaisten laskelmien tai kohdennusten perusteista. Kunnalle ei myöskään ole esitetty yksityiskohtaisia laskelmia tai tositteita luonnoslaskelman perusteista eikä kunnalla ole tietoa lopullisesta sovintosopimuksesta, mikä on tehty liikkeenluovutuksen jälkeen.

Hollolan kunta katsoo, että hyvinvointialueen vastineessa ilmaisevat asiat ovat puutteellisia, harhaanjohtavia ja ristiriitaisia. Eri tilanteissa ja myös hyvinvointialueen antamassa selvityksessä esitetyt laskelmat poikkeavat toisistaan. Hollolan kunnalla ei voi olla varmuutta nyt Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän lausunnossa esitettyjen laskelmien ja varauksen laskelmien yhteneväisyydestä. Laskelmien, mitkä vaikuttavat olennaisesti Hollolan kunnan valtionosuuksia alentavasti on oltava kiistattomia ja loppuun saakka selvitettyjä.

Vastineen kohta 1

Hyvinvointialue ei ole esittänyt lakiin perustuvia perusteita varauksen tekemiselle. Vastauksessaan Päijät-Hämeen Hyvinvointialue toteaa: "Tilintarkastajat ovat edellyttäneet pakollisen varauksen tekemistä tilinpäätökseen." Liitteessä 1 tilintarkastaja toteaa, että varaus on tehty. Liitteestä ei siis ilmene tilintarkastajan esittämää edellytystä, vaan jälkikäteinen toteamus sen kirjaamisesta.

Vastineen kohta 2

Esitetty taulukko on toteava, vailla perusteluja tai taustalaskelmia.

KVTES ja Lääkäreiden harmonisointikustannuksia tuodaan esille pelkällä olettamalla: ei sopimusta eikä edes vaadetta (HVA Liite 2). Hyvinvointialueen vastaus kohdassa 2 ei avaa perustetta tarkemmin.

Esitetyt laskelmat eivät edelleenkään avaa sitä, miten lopputulemaan on päädytty. Lisäksi hyvinvointialue toteaa liitteessä 3: ”Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on tehnyt palkkaharmonisaatiota vuosina 2017-2022 harmonisaatiosuunnitelman mukaisesti”. Tämän mukaan palkkaharmonisointia olisi voitu edelleen jatkaa (kts vastine kohtaan 3.), eikä viivästyskoroille ole perustetta.

Hyvinvointialue ei avaa vastineen kohdan 2 ja liitteen 2 laskelmien merkittävää ja harhaan johtavaa eroa. Hyvinvointialue kumoaa vastineessaan omassa liitteessään 2 esitetyn arvion vuosikustannuksesta.

Hyvinvointialue laskee palkansaajalle maksetun viivästyskoron palkaksi, vaikka se verolainsäädännön mukaisesti on pääomatuloa. Näin kirjaamalla, Hyvinvointialue saisi pysyvää vuosittaista valtionosuusetua kertaluonteisesta korosta ja kunnat vastaavasti pysyvää vähennystä.

Vastineen kohta 3

KKO:n päätöksen 2024:9 pohjalta on todettavissa, että oikeuskäytännöstä ei löydy täsmällistä yleisesti hyväksyttävissä olevaa enimmäisaikaa, jonka kuluessa palkkojen harmonisointi tulisi suorittaa. Kirjauksen tekohetkellä ei myöskään ole ollut asiaa koskevaa sopimusta tai oikeuden päätöstä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän palkkaharmonisaatiosta, varauksen perusteeksi.

Vastineen kohta 4

Taulukossa on esitetty kustannuksia, mitkä jakautuvat kolmelle vuodelle eli vuosille 2020-2022. Kolmen vuoden kustannus on kirjattu Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätökseen kokonaiskirjauksena, eikä sen voida katsoa olevan yhden vuoden kustannus kuten Hollolan kunta on jo oikaisuvaatimuksessaan ilmaissut.

Vastineen kohta 5

Hyvinvointialue ei esitä kuntakohtaista jakoa omalle kohdan 2. arviolle. Tilinpäätöksessä tehty varaus ei perustu kuntakohtaiseen vuosittaiseen käyttöön 2020-2022 ja on siksi virheellinen.

Hyvinvointialue ilmoittaa että harmonisoinnin hallintokulut tullaan laskuttamaan jäsenkunnilta. Hollolan kunta kiistää, että näin olisi sovittu.

Kunnille on suullisesti kerrottu, että hyvinvointialue on solminut sopimuksen työntekijäjärjestöjen kanssa palkkaharmonisaatiosta. Kunnille ei tällaista sopimusta kuitenkaan ole esitetty eikä sellaista sopimusta ole esitetty myöskään valtiovarainministeriölle. Jos sopimus on olemassa, sen tulisi olla osa tätä kuntien valtionosuuksiin olennaisesti vaikuttavaa laskelmaa. Jos sopimusta ei ole, kaikki esitetyt laskelmat ja tehty varaus on tästäkin syystä aiheeton. Tehdyllä kirjauksella on siirretty kuntien vastuulle sellaisia palkkojen yhteensovittamisen kustannuksia, jotka pääosin muilla hyvinvointialueilla ovat hyvinvointialueiden vastuulla täysimääräisesti.

Vastineen liite 3

Hyvinvointialueen henkilöstöjohtaja kirjoittaa:

Tilinpäätökseen kirjataan pakollisena varauksena **arvio yhden vuoden takautuvasta kustannuksesta** eli yhteensä 20 miljoonaa euroa.

Tilintarkastuskertomuksessa (Liite 1, sivu 4) tilintarkastaja toteaa:

Vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu 20 milj. euron pakollinen varaus, joka vastaa kuntayhtymän johdon arvion mukaan palkkaharmonisoinnista todennäköisesti syntyvää velvoitetta koskien vuoden **2022 loppuun kertynyttä** takautuvan palkanmaksun **velvoitetta**.

Palkkaharmonisaatiokustannusten lisäksi, kunta vaatii edelleen valtionvarainministeriön muutospäätöstä, siltä osin, kuin laskelmassa on huomioitu eläkeperusteisia historiallisia kustannuksia, joiden vastuut eivät siirtyneet hyvinvointialueille. Hollolan kunta katsoo, että siirtolaskelmassa siirtyviksi kustannuksiksi ei voida sisällyttää eriä, jotka eivät todistettavasti ole siirtyneet kunnalta hyvinvointialueen vastuulle, kustannuksen suuruudesta huolimatta.

Hollolassa 14. toukokuuta 2024

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja